

รูปแบบและวิธีการ ลด ละ เลิก การดื่มสุราของพระครูวิวิธประชานุกุลเจ้าอาวาสวัดหัวริน อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่

PATTERNS AND METHODS FOR REDUCING ALCOHOL CONSUMPTION OF PHRAKRU WIWIT
PRACHANUKUL HUARIN TEMPLE ABBOT SANPATONG DISTRICT CHIANGMAI PROVINCE

พระสาคร จิตธมโม (โปธิ)

พระมหาอินทร์วงศ์ อัสสธรรมาณี.ดร.

ชฎานันท์ อัครธรรมานนท์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

บทคัดย่อ

ผลการศึกษาวิธีการลด ละ เลิกการดื่มสุราของพระครูวิวิธประชานุกุล พบว่า ได้มีการดำเนินการลด เหล้า 3 วิธีการ 1) การใช้หลักธรรมเพื่อการลดการดื่มสุรา 2) การใช้กิจกรรมเพื่อลดการดื่มสุรา 3) การใช้วิธีการอุปสมบทเพื่อเลิกสุรา ซึ่งจำแนกออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเมินเฉยหรือขั้นไม่สนใจปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นลังเลใจ ขั้นที่ 3 ขั้นตัดสินใจ หรือเตรียมการ ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือกระทำขั้นที่ 5 ขั้นกระทำต่อเนื่อง และขั้นที่ 6 ขั้นกลับไปดื่มซ้ำ ในส่วนของรูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการลด ละ เลิกการดื่มสุรา สามารถวิเคราะห์ตามหลักอนุพุททิกขา คือ 1) ทานกถา การเข้าหาและค้นหาผู้ป่วย 2) ศีลกถา การชักนำให้ผู้ติดสุราหันหน้าเข้าวัด 3) สัคคกถา การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ติดเหล้าได้ตั้งใจเลิกเหล้า 4) กามาทีนวกถา การพัฒนาผู้ติดเหล้าให้มีจิตสูงขึ้น และ 5) เนกขัมมกถาการชักชวนผู้ที่ผ่านการบำบัดสุราได้อย่างเด็ดขาดเข้าสู่การอุปสมบท

คำสำคัญ: สุรา แนวทางการลดการดื่มสุรา พระครูวิวิธประชานุกุล

Abstract

The study results show that Methods of reducing alcohol consumption of PhraKruWiwitPrachanukul. it was found that liquor was implemented in 3 methods 1) Using the principles for reducing alcohol 2) Using activities to reduce alcohol 3) The use of ordination methods to stop alcohol. There are divided into 6 steps; Step 1) Nonchalant or Ignoring. Step 2) Hesitant. Step 3) Decision or Preparation. Step 4) Act. Step 5) Continuation. and Step 6) repeatedly drink. In terms of patterns and methods used to reduce and stop drinking according to Anupubbikathā. namely 1) Dāna-kathā; approaching and searching for patients 2) Sila-kathā; the

induction of the alcoholic patients to the temple 3)Sagga-kathā; to inspire alcoholics to stop alcohol 4) Kāmādinava-kathā; the development of alcoholics' minds and 5)Nekkhammā-kathā; to persuade the person who has passed the alcohol abstinence treatment to be ordained.

Keywords: Alcohol The way for reducing Alcohol PhrahuWiwitprachanukul

บทนำ

การดื่มสุราเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการถูกทำร้ายร่างกายของคนในครอบครัวและพบว่าการดื่มสุราของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในครอบครัวและยังพบว่าครอบครัวที่มีการดื่มสุรามีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัวคิดเป็น 3.84 เท่าของครอบครัวที่ไม่มีการดื่มสุรา ในทางอ้อมพบว่าพฤติกรรม การดื่มสุราของบิดามารดาเป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดื่มสุราของบุตรเป็นอย่างมากโดยพบว่าหากบิดามารดามีทัศนคติที่ดีต่อการดื่มสุราบุตรจะมีความสนใจในการดื่มสุราจนเป็นพฤติกรรมที่ส่งผ่านกันได้จากรุ่นสู่รุ่น (ไศภณสิริ ยุทธวิสุทธิ และคณะ. 2559)วัดหัวริน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการส่งเสริมให้จัดโครงการช่วยเหลือสังคมด้วยการจัดบรรพชาให้กับผู้ป่วยติดสุรา ร่วมกับโรงพยาบาลสวนปรุงรักษา ภายใต้การดำเนินงานของพระครูวิจิตรประชานุกูล (ธนวรรณ เตชปญโญ) ได้ดำเนินการผ่านมา 5 ปีแล้ว ร่วมมือกับโรงพยาบาลสวนปรุง ชุมชน และโรงพยาบาลในพื้นที่ใกล้เคียงมา กว่า 30 ปี ทำให้วัดหัวรินมีบทบาทที่สำคัญในการลดการดื่มสุรา พร้อมทั้งการแก้ไข พันธุ์ผู้ติดสุราให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพจนเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ(วัดหัวริน. 2562) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบแนวทางและวิธีการของพระครูวิจิตรประชานุกูล เจ้าอาวาสวัดหัวริน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการลดการลด ละ เลิก การดื่มสุราและรักษาผู้ติดสุรา โดยจะศึกษาในประเด็นการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบวการลด ละ เลิกสุราได้อย่างไร เพื่อถอดรูปแบบแล้วนำเสนอแนวทางในการลดสุราในสังคมไทยตามหลักพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการลด ละ เลิกการดื่มสุราในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการลด ละ เลิกการดื่มสุราของพระครูวิจิตรประชานุกูลเจ้าอาวาสวัดหัวริน ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัย “รูปแบบและวิธีการ ลด ละ เลิก การดื่มสุราของพระครูวิจิตรประชาณุกุลเจ้าอาวาสวัดหัวริน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การลดสุรา ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ตลอดจนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดการดื่มสุราตามหลักพุทธจริยศาสตร์

1.2 สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เกี่ยวกับหลักการและแนวทางการลดการดื่มสุราของวัดหัวริน ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และแนวทางการลดการดื่มสุราตามหลักพุทธธรรม

1.3 ราชวัลที่รับรองว่าวัดหัวริน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ได้ช่วยเหลือสังคมในการลดสุราและผู้ป่วยโรคสุรา

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key information) ได้แก่ พระครูวิจิตรประชาณุกุล เจ้าอาวาสวัดหัวริน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และผู้รับบริการการลดการดื่มสุราจากวัดหัวริน รวมทั้งหมด 20 รูป/คน เพื่อให้ทราบแนวทางการลดการดื่มสุราของวัดหัวรินและการลดการดื่มสุราตามหลักพุทธธรรม

3. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาจากเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดการดื่มสุรา โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

3.3 สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

3.4 เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา

แนะนำ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

การเก็บข้อเอกสาร คือ การศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการลดการดื่มสุราที่ปรากฏในคัมภีร์เหล่านี้ พร้อมทั้งแนวทางการลดการดื่มสุราตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การเก็บข้อมูลภาคสนามที่ทำการวิจัย อันเป็นข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยทำการบันทึกด้วยเทปบันทึกเสียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ข้อมูลที่ได้เกิดจากการรวบรวมเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย

สุรา หมายถึง เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของเอทิลแอลกอฮอล์ได้มาจากการหมักและการกลั่น ใช้เพื่อการดื่มเมื่อดื่มเข้าไปแล้วจะก่อให้เกิดอาการมึนเมา ในพระพุทธศาสนาได้จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ สุรา เมรัย และ มัชชะ (วิ.ม. (ไทย) 2/576/508.) สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย พบว่า จากประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 55.9 ล้านคนทั่วประเทศ มีผู้ไม่เคยดื่มสุราเลยร้อยละ 57.18 ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้วร้อยละ 14.41 และมีนักดื่มปัจจุบันร้อยละ 28.41 นักดื่มเพศหญิงและนักดื่มอายุ 15-44 ปี ดื่มเบียร์บ่อยที่สุด ส่วนนักดื่มชายและนักดื่มอายุ 45 ปีขึ้นไป ดื่มเครื่องดื่มประเภท “สุรา” (เหล้าขาว เหล้าแดง วิสกี้ บรั่นดี เป็นต้น) บ่อยที่สุด ผู้ที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในชีวิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีทั้งสิ้น 1.665.377 คนโดยนักดื่มหน้าใหม่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15-19 ปี (ร้อยละ 38.40) และช่วงอายุ 20-24 ปี (ร้อยละ 48.07) อายุเฉลี่ยในการเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของนักดื่มปัจจุบันชายอยู่ที่ 19.20 ปี ของนักดื่มปัจจุบันหญิงอยู่ที่ 24.07 ปี สาเหตุหลักของการเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มี 3 ประการ ได้แก่ ตามอย่างเพื่อน/เพื่อนชวนดื่ม (ร้อยละ 38.85) อยากทดลองดื่ม (ร้อยละ 29.12) และเพื่อเข้าสังคม/การสังสรรค์ (ร้อยละ 20.55) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นักดื่มปัจจุบันเริ่มดื่มเป็นประเภทแรกในสัดส่วนสูงที่สุดคือ เบียร์ (ร้อยละ 38.35) ตามด้วยสุราขาว (ร้อยละ 28.05) และสุราสี (ร้อยละ 26.43)

ผลกระทบของการดื่มสุรา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ผลกระทบต่อตนเอง เช่น การเจ็บป่วยจากโรคภัยต่างๆ จำนวน 60 โรค เช่น โรคหัวใจหลอดเลือด ความดันโลหิตสูง อัมพาตจากหลอดเลือดสมองตีบหรือแตก ตับอักเสบและตับแข็ง มะเร็งของอวัยวะต่างๆ เช่น ตับ กระเพาะ การเสื่อมสภาพทางเพศ ภาวะซึมเศร้า เป็นต้น) นอกจากผลกระทบต่อร่างกายแล้ว แอลกอฮอล์ยังส่งผลกระทบทางด้านจิตใจอันเป็นสาเหตุของการฆ่าตัวตายอีกด้วย 2) ผลกระทบต่อผู้อื่นหมายถึง ผลกระทบของการดื่มแอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นต่อบุคคลอื่นๆ นอกเหนือจากตัวผู้ดื่มเอง เช่น การรู้สึกไร้ค่า ความรู้สึกหวาดกลัว ความซับซ้อนใจ เป็นต้น ไปจนถึงความรุนแรงมาก เช่น การถูกทำร้ายร่างกาย เสียชีวิต หรืออาจมีการแบ่งผลกระทบเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะของปัญหา เช่น ผลกระทบต่อร่างกาย ผลกระทบต่อสุขภาพ เป็นต้น 3) ผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ ในระยะสั้นได้แก่ เมาแล้วขับ อาชญากรรม ความรุนแรง ปัญหาการทำงานและความรุนแรงในครอบครัว ส่วนปัญหาระยะยาว ได้แก่ หนี้สิน การสูญเสียหน้าที่การงาน ครอบครัวแตกแยก กลายเป็นเร่ร่อนไร้ที่อยู่อาศัย นอกจากนั้นยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีอาญาในฐานความผิดต่างๆ

รวมทั้งมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ขาดโอกาสในการทำงาน ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงขึ้นจากการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ มีปัญหาหนี้ที่เกี่ยวกับการดื่มสุราและเป็นหนี้สิน (ดูรายรายละเอียดใน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2547)

ผลการศึกษาพบว่ามโนนโยบายในการควบคุมผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 กลุ่มคือ 1. การควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านค้า 2. การจำกัดอายุในการซื้อหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3. การผูกขาดและการออกใบอนุญาต 4. ระเบียบภาษีและการควบคุมราคา 5. มาตรการควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย 6. นโยบายเพื่อควบคุมพฤติกรรม/ปัญหาจากผู้ดื่มแอลกอฮอล์ 7. การให้ความรู้และการส่งเสริมสุขภาพ และ 8. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยจากแอลกอฮอล์ สำหรับองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการการบริโภคสุราในประเทศไทยได้แก่ องค์กรทางภาคการเมือง องค์กรภาครัฐราชการ องค์กรด้านวิชาการ องค์กรด้านสังคมและองค์กรระดับนานาชาติ

แนวทางการลด ละ เลิกการดื่มสุราในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

คำสอนเกี่ยวกับสุราปรากฏในพระไตรปิฎก คือ ปรากฏในเบญจศีล ว่า สุราเมรยมชชปมาทภูฏานา เวรมณี เว้นจากน้ำเมาคือสุราเมรยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (อง.ปญจก. (ไทย) 22/172/227) เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ นอกจากจะหมายถึงการละเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มของเมา คือ การไม่ดื่มสุราและเมรัยแล้ว สิ่งเสพติดอื่นๆเช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยาบ้า ใบกระท่อม ตลอดจนการดมกาว ดมทินเนอร์ และไอระเหยต่างๆ ก็ส่งเคราะห์เข้าในศีลข้อนี้ได้ด้วย เพราะเป็นเหตุให้ครองสติไว้ไม่ได้ เป็นเหตุให้ขาดความละอาย และสามารถทำความชั่ว ความผิดอื่นๆ ได้อย่างง่ายดาย แนวทางการปฏิบัติตามหลักของการเว้นขาดจากสุราในศีลข้อนี้ หมายถึงความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเองด้วยการดื่ม สูบ ฉีด สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกายคือ ยาเสพติดทุกประเภทอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง มัวเมา เสียสติสัมปชัญญะทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน มีหลักเกณฑ์การวินิจฉัย 4 ประการ คือน้ำดื่มอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมา จิตมีความเป็นผู้ใคร่จะดื่มปรากฏ ผู้ดื่มถึงความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น และน้ำเมาที่ดื่มแล้วไหลล่องเข้าไปในลำคอ ส่วนสุราที่ปรากฏในอบายมุขนั้นมาในสังคาลสูตร โดยได้โทษของสุรา ไว้ 6 ประการคือ (1) เสียทรัพย์ทันตาเห็น (2) ก่อการทะเลาะวิวาท (3) เป็นบ่อเกิดแห่งโรคภัยต่างๆ (4) เป็นเหตุเสียชื่อเสียง (5) เป็นเหตุให้ไม่รู้จักกาย และ (6) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงโทษของสุราเมรัยที่ก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคมเช่น ในราชสูตร ในสังคาลสูตร ในศีลสูตรในทุจจิริตวิปากสูตร เป็นต้น มีโทษเช่น ย่อมเข้าถึงความเสื่อมแห่งโลกทรัพย์ใหญ่หลวงกิตติศัพท์อันชั่วย่อมกระฉ่อนไป ย่อมเป็นผู้หลงลืมสติ สดุดทัย หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก(วิม. (ไทย) 5/285/98-99)

การลด ละ เลิกการดื่มสุราเป็นการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 มีอาณิสสส์คือเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ เป็นผู้ที่มีสมอง ประสาท ปัญญา ความคิดแจ่มใส จะศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉาน และทรงจำได้ง่าย ไม่หลงเพื่อนและเลอะเลือน ไม่เสียสติ วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมอง โรคประสาท ไม่ปัญญาทึบ ปัญญาอ่อนหรือปัญญานึ่มพระพุทธศาสนา

ได้ส่งเสริมให้มนุษย์เว้นขาดจากการดื่มสุราและเมรัย ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงหลักธรรมที่ส่งเสริมการเว้นขาดจากสุราและเมรัย 2 ประการ คือ หลักเบญจธรรมและหลักสติสัมปชัญญะ

ตัวอย่างการบำบัดรักษาการดื่มสุราตามหลักพุทธบูรณการมี 3 แนวทาง ได้แก่ (1) แนวทางการบำบัดผู้ติดสุราของวัดพุทธเกษมอำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น(พระครูปริยัติปัญญารัตน์ และคณะ. 2560) (2) แนวทางการบำบัดผู้ติดสุราของศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติดในวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สมคิด เศษวงค์. 2560) และ (3) พุทธวิธีในการดำเนินการบำบัดผู้เสพยาเสพติดของสถานพักฟื้นวัดถ้ำกระบอก (พระมหาธนกร กตปุญโญ. 2562) จากการศึกษาทำให้เห็นจุดร่วมกันของแนวทางคือการนำหลักธรรมมาบูรณาการร่วมกัน ส่วนมากเป็นหลักธรรมพื้นฐาน เช่น การให้ศีล การให้โอวาท อันเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการบำบัด ส่วนกระบวนการบำบัดนั้น ใช้ทั้งหลักธรรม กิจกรรม สมุณไพร และที่เหมือนกันทั้ง 3 แห่ง คือ การใช้สมถะวิปัสสนาบำบัด ประการสุดท้ายคือกระบวนการคืนผู้ติดยาสู่สังคม ทั้ง 3 แห่งจะมีการพัฒนาทักษะด้านอาชีพให้แก่ผู้ติดสุราและมีการทำข้อตกลงในการดำรงชีวิตที่พึงามเพื่อป้องกันการกลับมาดื่มสุราอีก อันเป็นข้อผูกมัดเพื่อความยั่งยืนของการบำบัดต่อไป

แนวทางการลด ละ เลิกการดื่มสุราของพระครูวิวิธประชาบุญกุล วัดห้วยริน ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบและวิธีการลด ละ เลิกการดื่มสุราของพระครูวิวิธประชาบุญกุล ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการรณรงค์การลด ละ เลิกการดื่มสุราของพระครูวิวิธประชาบุญกุล มาจากการที่มารดาตายตอนอายุ 4 ขวบ พ่อติดเหล้า พาลูกเดินทางระหกระเหินไปหลายที่หลายทาง เช่น ค้าขาย เดินทาง ไปกับบิดาที่ติดสุรา ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตาฝังลึกในจิตใจมาตั้งแต่เด็ก หลังจากที่ได้มาเป็นลูกศิษย์วัดได้มีโอกาสศึกษา ทำให้มีความคิดที่อยากจะแก้ปัญหาดังกล่าว รูปแบบการลด ละ เลิกการลดการดื่มสุราของพระครูวิวิธประชาบุญกุล สามารถสรุปเป็นประเด็นใหญ่ 3 ประเด็น คือ (1) รูปแบบการดำเนินการเชิงรุกโดยในระยะเริ่มแรกของโครงการนั้นได้ขออาสาเข้าไปพบกับผู้ป่วยในโรงพยาบาลต่างๆ เช่น โรงพยาบาลสันป่าตอง โรงพยาบาลสวนปรง หรือในหมู่บ้านต่างๆ ที่ท่านทราบว่าผู้ป่วยหรือผู้ติดสุรา การไปพบปะนั้นจะนำสิ่งของต่างๆ เช่น ของกิน ของใช้ส่วนตัวไปฝากผู้ป่วยด้วย เพื่อเป็นการเปิดใจให้ผู้ป่วยหรือผู้ติดสุราพูดคุยด้วยอย่างเปิดเผยกันเอง จากนั้นจึงเริ่มชักชวนให้เข้าร่วมโครงการลดเหล้า ขวนให้ไปวัด เพื่อจะได้ใช้เวลาให้ห่างจากสุรา เมื่อไปวัดก็มีกิจกรรมให้ทำร่วมกับคนอื่นและชวนออกบวช (2) รูปแบบการดำเนินการเชิงตั้งรับ โดยการเปิดวัดและศูนย์พุทธอุทยานธรรมชัยมงคลประชาบุญกุล อำเภอมะม่วง จังหวัดเชียงใหม่ และมีโครงการต่างเพื่อสนับสนุนการงดเหล้า เช่น โครงการหมู่บ้านสีขาว โครงการหมู่บ้านซ่อสะอาด โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โครงการหมู่บ้านวัฒนธรรม/คุณธรรม โครงการกลุ่มออมทรัพย์-กองทุนหมู่บ้าน-กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โครงการกลุ่มสิ่งแวดล้อม โครงการกลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุ และ โครงการกลุ่มเครือข่ายจิตอาสาพัฒนาสังคม เป็นต้น และ 3. รูปแบบการสร้างเครือข่าย พบว่ามีเครือข่ายต่างๆ มาช่วยเหลือ คือ โรงพยาบาลสวนปรง โรงพยาบาลสันป่าตองโรงพยาบาลจอมทอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งสะโตกเทศบาลตำบลทุ่งสะโตก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ศูนย์ควบคุมโรค เขต 10 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

วิธีการการลด ละ เลิกการดื่มสุราของพระครูวิจิตรประชานุกูล พบว่า พระครูวิจิตรประชานุกูลได้ดำเนินการลดเหล้า 4 วิธีการ 1. การใช้หลักธรรมเพื่อการลดการดื่มสุรา 2. การใช้กิจกรรมเพื่อลดการดื่มสุรา 3. การใช้วิธีการอุปสมบทเพื่อเลิกสุรารูปแบบและวิธีการลด ละ เลิก การดื่มสุราของพระครูวิจิตรประชานุกูล มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 : ขั้นเฝ้าเฉยหรือขั้นไม่สนใจปัญหา (Pre-contemplation) ขั้นที่ 2 : ขั้นลังเลใจ (Contemplation) ขั้นที่ 3 : ขั้นตัดสินใจ หรือเตรียมการ (Determination or Preparation) ขั้นที่ 4 : ขั้นลงมือกระทำ (Action) ขั้นที่ 5 : ขั้นกระทำต่อเนื่อง (Maintenance) ขั้นที่ 6 : ขั้นกลับไปดื่มซ้ำ (Relapse) สำหรับรูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการลด ละ เลิกการดื่มสุรา สามารถวิเคราะห์ตามหลักอนุพุทธพิภพ คือ 1. ทานกถา เป็นการเข้าหาและค้นหาผู้ป่วยหรือผู้ติดสุรา โดยเริ่มจากการนำสิ่งของต่างๆ เช่น สบู่ แปรงสีฟัน นม ขนม ของใช้ส่วนตัวไปแจกผู้ป่วยก่อน ส่วนหนึ่งเพราะท่านมีอัธยาศัยนิยมในการแจกทานอยู่แล้วด้วย และเพื่อเป็นการเปิดใจให้ผู้ป่วยยอมรับในตัวท่านด้วย 2. ศีลกถา เป็นชักนำให้ผู้ติดสุราหันหน้าเข้าวัด เอาวัดเป็นที่พึ่ง การชักชวนของท่านทำให้วัดหวั่นกลายเป็นศูนย์บำบัดผู้ติดสุรา เมื่อผู้ติดสุราเข้ามาพบท่านในวัดเท่ากับเป็นการยอมรับที่จะทำการรักษาและบำบัด 3. สัคคกถา เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ติดเหล้าได้ตั้งใจเลิกเหล้าอย่างจริงจัง 4. กามาทีนวกถา เป็นการต่อยอดจากการดำเนินการของโครงการ ให้ผู้ที่เข้ามาเลิกเหล้ามีจิตอาสา ทำงานเพื่อสังคมให้มากขึ้น พัฒนาอาชีพ ฝึกฝนตนเองให้มีจิตสาธารณะ ยึดเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ไม่ให้หลงไปในอบายมุข ซึ่งเป็นการแนะนำให้ออกจากกิเลสทั้ง 3 ประการ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา และ 5. เนกขัมมกถา เป็นชักชวนผู้ที่ผ่านการบำบัดสุราได้อย่างเด็ดขาดให้เข้ารับการอุปสมบทโดยสมัครใจ

บทสรุป

การดื่มสุราส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว จากปัญหาครอบครัวไปสู่ปัญหาทางสังคมที่มีความรุนแรงขึ้นถึงระดับประเทศ ในพระพุทธศาสนามีสอนให้เว้นจากการดื่มน้ำเมา เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ขาดสติ เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นเหตุทำให้เสียทรัพย์ เกิดการทะเลาะวิวาท เกิดโรคภัยต่างๆ บั่นทอนปัญญา เป็นต้น เมื่อตายไปแล้วส่งผลให้เกิดในทุคติ วินิบาต นรก ในสังคมไทยนั้นพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในการฟื้นฟูบำบัดผู้ป่วยสุราโดยมีหลักของการรักษาศีล ถือสัจจะ รวมถึงการใช้หลักธรรม สมณไพร่เข้ามาบำบัดรักษาด้วย โดยเฉพาะวัดหวั่นนั้นพระครูวิจิตรประชานุกูลได้ดำเนินการลดเหล้าโดยใช้หลักธรรม กิจกรรม และการอุปสมบทมาประยุกต์ใช้ในการลด ละ เลิก การดื่มสุรา เริ่มตั้งแต่การให้ท่านแจกจ่ายแก่ผู้ป่วย ชดนำให้มาอยู่วัดรักษาศีล สร้างแรงบันดาลใจ ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง และสุดท้ายคือการให้ผู้ป่วยได้เข้ารับการอุปสมบท ได้มาศึกษาพระธรรมที่จะทำให้ชีวิตมีความสุข นอกจากวิธีการดังกล่าวแล้วการมีส่วนร่วมกับชุมชนการให้กำลังใจก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่น กำลังใจจากครอบครัว คนรอบข้าง สังคม โดยสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ป่วยสุรานั้นสามารถ ลด ละ เลิก การดื่มสุราได้ ซึ่งจากการศึกษารูปแบบและวิธีการ ลด ละ เลิก การดื่มสุราของพระครูวิจิตรประชานุกูลวัดหวั่น อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนา ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการถอดบทเรียน ร่วมกันจัดทำหลักสูตรการงด

เหล้าในมิติของพระพุทธศาสนา องค์การทางคณะสงฆ์ถือว่าเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ดูแลวัดและพระภิกษุสามเณร ควรส่งเสริมและให้กำลังใจแก่พระภิกษุที่ทำหน้าที่ด้านสังคมสงเคราะห์ให้มากกว่านี้. นโยบายหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์เป็นนโยบายที่มีการนำศีล 5 มาใช้อย่างจริงจัง หากจะนำปัญหาการดื่มสุราเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไปและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปนี้ 1. ศึกษาแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการชุมชนโดยใช้วัดเป็นฐาน (monastery base management) เนื่องจากชุมชนโดยส่วนมากมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและวัดมีสถานะเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชน หากบริหารจัดการชุมชนโดยใช้วัดเป็นฐานจะทำให้ได้ทั้งมิติศาสนาและสังคม 2. ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการกิจนอกเหนือพระธรรมวินัย เป็นการศึกษาถึงความเหมาะสมในด้านพระวินัยและแนวทางหรือทางออกที่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน กับวัดในการดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์

References

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2547). คู่มือการให้การปรึกษาสำหรับผู้ประสบปัญหาแอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- พระครูปริยัติปัญญารัตน์ และคณะ. (2560). “ศึกษาการประยุกต์ใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเพื่อบำบัดผู้ติดสุราในจังหวัดขอนแก่น”. วารสารวิชาการธรรมทศวรรษ. ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม).
- พระมหาธนกร กตปุญโญ (ดรกมลกานต์). (2562). “พุทธวิธีในการดำเนินการบำบัดผู้เสพยาเสพติดของสถานพักฟื้นวัดถ้ำกระบอก”. คุุณิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัดหัวริน. (2562). รายงานผลการดำเนินงานโครงการความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. เอกสารประกอบการประชุม.
- ไศภณสิริ ยุทธวิสุทธิ และคณะ. (2559). “การปรับพฤติกรรมการดื่มสุราในชุมชน”. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี. ปีที่ 27. ฉบับที่ 2. (มีนาคม – สิงหาคม).
- สมคิด เศษวงศ์. “พุทธบูรณาการในการบำบัดผู้ติดสุราของศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติดในวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ 13. ฉบับพิเศษ เล่ม 1. (มิถุนายน 2560).